

oddělená od okolní krajiny (žádný přechod do krajiny, tak oblíbený Angličany, jako např. živý plot), dokonce i vchod je zakrytý a zarostlý k nepoznání. Je to *hortus clausus*.⁴⁰ Rousseau také nemá rád různé výhledy do široké krajiny či větší areály. To považuje přímo za nežádoucí. Jeho zahrada je skutečně útočištěm samotáře, uzavřeným úkrytem před světem.

Rousseau i v tomto ohledu velmi ovlivní kontinentální krajinařství a zahradu – získá další obdivovatele anglického parku, který získává nové prvky. V posledním Rousseauově útočišti – Ermenonville – je ještě těsně před jeho smrtí markýzem Girardinem založena zahrada odvozující krásu z původních přírodních forem. Vzniká **park sentimentální**, doplněný zříceninami a chýškami, dokonce i lavičkami s vyrytými nápisy.⁴¹ Rousseau byl pohřben na zdejší ostrůvku, který se stal poutním místem, dokud nebyly jeho ostatky přeneseny do Paříže.

Rousseauův vliv na estetické ocenění přírodních krás u novověkého člověka je nepochybně obrovský a těžko přecenitelný. Přestože nebyl ani prvním, ani nejoriginálnějším myslitelem zabývajícím se krásou v souvislosti s přírodou, byl nepochybně nejdůležitější. Jeho rozsáhlé práce teoretické i literární, natolik plné volání po přirozenosti a čistotě původního života a nadšených popisů přírodních krás, jsou dodnes strhující – přesto, že stejně tak zaznívá ze spisů jeho „nepřirozenost“, narcismus a stihomam.

Právě očima Rousseauovými a očima jeho literárních hrdinů začal Evropan vnímat doposud opomíjené hory, velehory, lesy i venkov. Své nadšení pro divoká, opuštěná lesní zákoutí, horské propasti i půvaby vesnického života přenesl na šlechtice, měšťany, filozofy i cestovatele. Předznamenával romantické opojení přírodou, z kterého čerpáme doposud, podobně jako z jeho textů čerpají evropské představy o svobodě a rovnosti lidí. Stejně tak jako nalezneme jeho často nevyslovený, ale zřejmý vliv při ochraně práv jedince, nalezneme jeho přímý vliv v představě potřeby ochrany přírody a životního prostředí.